

**UC Leuven
Limburg**
MOVING MINDS

Aanbevelingen voor een mediawijs welzijnslandschap

Davy Nijs (kernexpert en onderzoeker eSocialWork) en Nathalie Drooghmans (onderzoeker eSocialWork), beiden verbonden aan de UC Leuven-Limburg

Als voorbereiding op het Vlaams Mediawijs Congres (#MWCON19) dat vandaag gehouden wordt en zich deze keer volledig richt op (digitale) mediawijsheid binnen welzijnsorganisaties, gingen Davy Nijs en Nathalie Drooghmans, namens het onderzoekscentrum Inclusive Society van UC Leuven-Limburg, op zoek naar de noden en uitdagingen die er op dit vlak bestaan. Hierbij focusten ze zich met name op de zogeheten 'niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening'. Zij herlezden hiervoor enkele relevante teksten en voerden vijf focusgroep gesprekken met het werkveld, respectievelijk met professionals uit de Integrale Jeugdhulp (IJH), professionals uit organisaties voor volwassen personen met een beperking (VAPH) en professionals uit het buitengewoon onderwijs. Op basis daarvan formuleerde de onderzoeksgroep eSocialWork een stand van zake en vijf uitdagingen voor beleidsmakers, het management, werknemers, opleidingen en onderzoekscentra. De vijf uitdagingen worden vandaag voorgesteld op het congres. Hieronder krijgt de lezer duiding bij deze aanbevelingen. Het hele rapport valt binnenkort in te kijken via de website van UC Leuven-Limburg.

1. Welzijnsorganisaties moeten blijven zorgen voor voldoende toegang tot digitale media op maat van hun doelgroepen

Anno 2019 zijn cliënten (inclusief hun netwerk) én professionals in welzijnsorganisaties digitaal aanwezig. En zij die het niet of onvoldoende zijn, dienen hierbij ondersteund te worden door het voorzien van voldoende toegang tot digitale media. Het management van deze organisaties dienen hier voldoende middelen voor te voorzien. "Pc's, laptops, tablets én goed wifi zouden daarnaast voorzien moeten worden in de leefgroep (begeleider VAPH)." Enerzijds gaat het om het voorzien van de benodigde hard- en software en internettoegang. Anderzijds gaat het om de ondersteuning opdat personen hiervan gebruik kunnen maken. Tevens moeten welzijnsorganisaties zichzelf eveneens online blijven profileren en ook langs deze weg in communicatie gaan met cliënten, stakeholders en netwerkpartners. Dit ligt in de lijn van het beleidsplan van de minister van Welzijn dat inzet op onlinehulpverlening, maar is ondertussen ook een absolute noodzaak geworden gezien deze organisaties zich nu gericht dienen te profileren naar potentiële cliënten.

2. Cliënten van welzijnorganisaties moeten ondersteund worden om digitaal te participeren en online weerbaar te zijn

Anno 2019 moeten welzijnsorganisaties inzetten op de kansen én uitdagingen die er bestaan bij het online participeren van hun cliënten. Cliënten dienen opleiding te krijgen rond digitale media, maar ook een dagdagelijkse mediawijze ondersteuning. Dit gebeurt best op zo een concreet mogelijke manier met degelijk onderbouwde materialen zoals bijvoorbeeld: werkvormen, methodieken en lespakketten. *“Het zou ook een meerwaarde zijn als er aangepaste (aan de doelgroep) workshops georganiseerd kunnen worden ter plekke met de aanwezigheid van de begeleiders enkel ter ondersteuning (begeleider IJH)”*. Momenteel bestaan er heel wat materialen die niet voldoende afgestemd zijn op deze cliënten. Dit materiaal dient samen met welzijnsorganisaties ontwikkeld te worden door experts met voldoende voeling met deze cliënten. Met de nieuwe eindtermen is deze nood in het (buitengewoon) onderwijs nog duidelijker geworden. Momenteel bestaat er een kleine schare aan expertorganisaties die, al te vaak op projectmatige basis, materialen en methodieken aanpassen tot inzetbaarheid binnen welzijnsorganisaties. Dit moet echter een permanentere en duurzamer karakter krijgen, dat beter gericht wordt op de actuele noden binnen het werkveld. Deze vinger aan de pols houden moet door de overheid gestimuleerd worden en kan een rol zijn die hogescholen of universiteiten opnemen vanuit onderzoek naar mediawijsheid bij deze cliënten.

3. Digitale mediawijsheid moet behoren tot het DNA van elke welzijnsorganisatie

Anno 2019 hoeven we niet langer de legitimiteit in vraag te stellen van het inzetten op het mediawijzer maken van cliënten in welzijnsorganisaties. Daartoe zouden deze organisaties mediawijsheid als een evidentie moeten beschouwen en het een plaats geven in hun beleid op alle niveau's, in nauwe verbondenheid met andere (beleids)thema's. Op beleids- en managementniveau betekent dit ondermeer dat er voldoende beleidsruimte maar ook financiële ruimte wordt vrijgemaakt om dit te bereiken. De meeste organisaties vragen momenteel naar een visie op mediawijsheid en/of naar een social media policy voor personeel en cliënten. *“Beleid moet mee zijn met sociale en digitale media, omdat het deel uitmaakt van het dagdagelijkse leven. Het wordt nog beschouwd als pluspunt, maar zou dat niet meer mogen zijn (begeleider IJH)”*. Generieke richtlijnen op sector- of koepelniveau zouden hierin kunnen helpen. Op afdelingsniveau betekent dit ondermeer gericht te werken aan mediawijsheid in de vorm van jaarplannen of leerlijnen. Op cliëntniveau betekent dit dat digitale mediawijsheid in de ondersteuning geïntegreerd wordt, niet als iets speciaals, maar ook hier als een onderdeel van het DNA van de cliënt. Zo wordt dit ondermeer zichtbaar in (be)handelingsplannen maar ik in spelregels die samen met cliënten opgemaakt worden. In een volgende beleidsnota van de minister van Welzijn zouden we mediawijsheid dan ook graag expliciet opgenomen zien, want dat is in weze nog wat anders dan het stimuleren van onlinhulpverlening (wat nu wel al opgenomen is). Hiermee zou het thema ook binnen Welzijn een plaats krijgen, naast de aandacht die het nu reeds krijgt in de plannen van de huidige ministers van Media én Onderwijs.

4. Medewerkers van welzijnsorganisaties moeten meer professionalisering krijgen om rond digitale mediawijsheid kwaliteitsvol te kunnen werken

Anno 2019 worden medewerkers van welzijnsorganisaties uitgedaagd om digitale mediawijsheid mee te ondersteunen, maar voelen zij zich hiervoor onvoldoende toegerust. Er is een duidelijke nood aan 'mediawijs' personeel. De noodzakelijke professionalisering situeert zich op meerdere niveau's. Enerzijds zouden alle professionals zelf een zeker basisniveau van mediawijsheid moeten kunnen voorleven. *“Ten slotte moet er kennis zijn bij begeleiding over digitale media. Het kennen en het kunnen aanleren zijn twee verschillende dingen die ook zeker belangrijk zijn (begeleider VAPH)”* *“(…) een vorming voor begeleiders met kennis, vaardigheden en methodieken om deze te ondersteunen*

(begeleider VAPH).” Dit betekent een uitdaging voor de opleidingen, maar ook voor de navormers, die daar op in moeten zetten. Daarnaast is er ook de nood aan ‘lokale experten’ die binnen de eigen organisatie specifieke kaders uitzetten (à la mediacoaches in het onderwijs). En tenslotte leeft er ook de nood aan externe expertise (‘centraal aanspreekpunt’) door mensen die er in slagen het thema ‘digitale mediawijsheid’ te hertalen naar de alledaagse situatie binnen deze welzijnsorganisaties. Deze externen kunnen er ondermeer voor zorgen dat men als ‘lokale experten’ door de bomen van ‘mediawijze informatie’ het bos blijft zien. Zo zoeken vele organisaties nu naar kaders en houvasten om bepaalde keuzes te kunnen maken en ondersteuning te bieden aan cliënten. Ontwikkelde kaders worden niet gevonden, of bruikbare kaders moeten specifiek voor deze organisaties opgemaakt worden. Een database met een overzicht van kwalitatieve informatie is noodzakelijk.

5. Welzijnsorganisaties zouden er moeten in slagen elkaar te informeren en uit te wisselen over digitale mediawijsheid

Anno 2019 is het frappant vast te stellen dat welzijnsorganisaties nog veelal apart rond mediawijsheid aan de slag gaan, ondanks het feit dat vele thema’s gemeenschappelijk zijn. Dit betekent dat goede praktijken rond ondermeer het opmaken van een beleid rond mediawijsheid, het samenwerken met ouders, het uitwerken van educatief materiaal of het ontdekken van bruikbare toepassingen onvoldoende gedeeld worden. Ook hier zou samenwerking gefaciliteerd moeten worden, en kan ook het netwerk (vb. ouders) van cliënten betrokken worden. *“Daarnaast het uitwisselen van informatie tussen verschillende organisaties, je kan leren van elkaar en kijken waar je de lijnen trekt. Zo kan het misschien doorstromen en dat kan tot leuke situaties leiden (begeleider VAPH).*” Momenteel zien we dat sommige organisaties die al samenwerken dit thema dan ook graag op de gedeelde agenda plaatsen. Het opzetten van lerende netwerken kan dit faciliteren. Hier is dus nog veel groeiruimte en nood aan een structuur die dit mogelijk maakt. Daarom opnieuw het pleidooi voor het expliciet opnemen van mediawijsheid door de minister van Welzijn en het opzetten van een structuur die mediawijsheid specifiek in welzijnsorganisaties ter harte kan nemen. Dit kan uiteraard in nauwe samenwerking met de ministers van Media en Onderwijs. Ook kunnen hogescholen en universiteiten dit onderzoeksmatig ondersteunen door het thema mediawijsheid voor kwetsbare groepen op hun agenda te plaatsen of het opzetten van lerende netwerken.